

*Dette bilag er en del af [undervisningsmaterialet om LGBTI-området til psykologi på eud](#) på [emu.dk](#)
 Udarbejdet af LGBT+ Danmark v/ projektleder Andreas Beck Kronborg for Børne- og
 Undervisningsministeriet 2020*

Køn og normer i en pædagogisk hverdag

Køn fylder ofte meget i børns tidlige liv. Far-mor-børn, drengefarver og pigefarver, fodbold til drengene og perleplader til pigerne. Men i dag vokser kun halvdelen af børn op i en traditionel kernefamilie med to sammenboende forældre af hvert køn. Samtidig ved vi, at det typisk er de tidligste år, at børn udvikler deres kønsidentitet, som nogle gange er en anden, end den man forventer.

I Danmark tilhører ca. 10 % af befolkning gruppen af LGBTI-personer. De har desværre nogle særlige udfordringer i vores samfund, og det ses i statistikker over trivsel og sundhed, hvor LGBTI-personer skiller sig negativt ud.

Trygge og frie rammer for børn, der ikke lever op til de traditionelle normer for piger og drenge, er et stort skridt mod bedre trivsel og sundhed - både nu og senere i deres liv.

En vigtig vej til at skabe disse trygge rammer er at være bevidst om, hvilke normer for køn, der er på spil i vuggestuen, børnehaven, dagplejen, fritidsklubben eller botilbuddet.

Hvad betyder LGBTI?

LGBTI er en forkortelse for lesbiske, bøsser, biseksuelle, transkønnede og interkønnede. Således handler "LGB" om seksualitet, mens "T" definerer en kønsidentitet og "I" variationer i køns karakteristika. Hvis der skrives + bagefter, er det for at inkludere flere betegnelser for køn, kønsidentitet og seksualitet og for at indikere, at der er uendelig mange måder at være LGBTI+-person på. Ofte bruges den lange udgave LGBTQIA+, hvor Q står for Queer og A står for Aseksuel og Aromantisk. Den bredeste formulering (og letteste) er, at det handler om elever, der ikke oplever sig inkluderet af de gængse normer for køn, kønsidentitet og seksualitet.

Cirka 8-10% af befolkningen anser sig selv for homoseksuelle, biseksuelle- eller transkønnede, hvilket altså betyder cirka to elever i hver skoleklasse.

Ordbog

- **Homoseksuel:** En person, der kun eller hovedsageligt er tiltrukket af sit eget køn.
- **Biseksuel:** En person, der er tiltrukket af både mænd og kvinder.
- **Panseksuel:** En person, der er tiltrukket af alle køn.
- **Transkønnet:** En person, som identificerer sig som et andet køn end det, som lægen eller jordemoderen bestemte ved fødslen. Det vil sige, hvis et barn er født med en penis, vil jordemoderen typisk kalde det en dreng. Vokser vedkommende op med selvforståelsen af at være en pige, taler man om en transkønnet person.
- **Non-binær person:** En person, som hverken identificerer sig som en mand eller kvinde, men måske et sted i mellem eller ved siden af de to kategorier. Det vil sige uden for det, man kalder "det binære kønssystem" (mand/kvinde).
- **Ciskønnet:** En person som identificerer sig med det samme køn, som de blev tildelt ved fødslen.
- **Pronominer:** Også kaldet personlige stedord, er den måde vi omtaler en person på - f.eks. han/ham eller hun/hende. Nogle LGBTI-personer foretrækker pronominer som de/dem eller hen/hen, fordi de ikke er bundet op på et specifikt køn.

Hvad er normkritik og hvorfor arbejde med det?

Vores samfund har mange normer for køn – og de starter fra barnsben. Vi forventer at drengebørn er livlige og robuste, og vi er ofte mere tålmodige, hvis ikke de kan sidde stille, koncentrere sig eller løse konflikter på egen hånd. Omvendt forventer vi, at pigerne er stille, gode til at koncentrere sig, sårbare over for tumult, og så kan vi måske komme til at tilbyde dem mere trøst end drengene.

Men mange børn passer ikke ind i den opdeling. Det kan være den stille dreng, der er glad for udklædningskassen, eller "drengepigen", der er opfører sig lidt for voldsomt i legen med pigerne. Det er vigtigt, at også disse børn føler sig velkomne og bliver rost for den, de er.

Normkritik er, når man forholder sig kritisk over for de normer og forventninger til køn, som vi hele tiden omgås og let kommer til at reproducere. Ofte handler det om at stille spørgsmålstejn til de ting, man tager for givet.

Er det vigtigt, at vi deler piger og drenge op i denne specifikke leg? Er det altid de mandlige pædagogiske assistenter, der tager sig af fodbold og udendørslege? Er der nogle børn, der er mindre "sig selv", når vi deler børnene op efter køn? Bruger vi forskellige ord til at tale om pigerne og drengene - såsom "seje drenge" og "søde piger"?

Alle mennesker kan have blinde vinkler for, hvornår et barn kan føle sig klemt af kønsrollerne. Ligegyldigt hvor positivt indstillet man er overfor for børn, der ikke lever op til normerne for køn, kan man komme til at skabe nogle uheldige situationer, hvor barnet ikke føler sig set eller kommer til at føle sig forkert. Derfor er det vigtigt aktivt at arbejde med normkritik - både i uddannelsen af pædagogiske assistenter og ude i institutionerne.

Transkønnede børn

Cirka 2 procent af befolkningen er transkønnede. Selvom der ikke er faste tal på, hvor mange børn, der er transkønnede i Danmark, oplever Sexologisk klinik på Rigshospitalet en markant stigning af børn, der henvises for udredning af transkønnethed. Erfaringen viser, at børn ned til 4-6-årsalderen kan give udtryk for, at de er transkønnet.

Den bedste måde man kan hjælpe potentielt transkønnede børn og andre børn, der måtte føle sig klemt af køns kategorierne med bedre trivsel er, ved at gøre køn mindre vigtigt i hverdagen. Det pædagogiske personale bør altså undgå at rettesætte eller problematisere, om børnene leger med traktorer eller dukker, om de omtaler sig selv som en pige eller dreng, eller om de leger mest med pigerne eller drengene. Det afgørende er, om de ser ud til at trives i det, de gør.

Læs eventuelt også [temaet i Børn & Unge om transkønnede børn](#).

Regnbuefamilier

Flere og flere børn vokser op i regnbuefamilier. Det kan være familier med to fædre, to mødre, to mødre og en far eller måske fire eller flere forældre. Alle børn har behov for at føle sig spejlet. Det gælder også børn, der vokser op med en anderledes familiekonstellation. Der bliver lavet flere og flere børnebøger om regnbuefamilier, som man med fordel kan benytte sig af. Det pædagogiske personale kan også overveje om der blandt børnene er plads til, at far-mor-børn-lege nogle gange kan hedde far-far-børn eller far-mor-mor-børn.

Normkritik er for alle

Normkritik kan komme alle til gavn. Langt de færreste mennesker lever op til samtlige normer for, hvordan man bør leve sit liv. Normkritik handler derfor om at rette blikket på samfundets normer, og hvordan de påvirker os alle, fremfor mod de personer, som bryder med dem. Et uddannelsesmiljø, en institution eller en arbejdsplads, hvor der er bevidsthed omkring, hvilke normer, der er på spil, gør det nemmere for alle at føle sig tryk ved at være den, man er, eller gerne vil være. Det gælder børn, forældre, kollegaer og medstuderende.

Læs mere:

Larmlgbt.dk

Gratis undervisningsmateriale særligt målrettet de ældste skoleklasser. I materialet lærer eleverne bl.a. om normer, rettigheder, minorisering, identitet, medier og aktivisme.

[LGBT+ Danmarks ordbog](#)

Ordbogen rummer forklaringer på alle LGBTI-relaterede begreber.